

AZ ÖSSZEFÜGGÉS-KEZELÉS FEJLŐDÉSÉNEK SEGÍTÉSE MESÉKKEL ÉS A MESÉKRŐL VALÓ CSOPORTOS BESZÉLGETÉSSEL

Szombathelyiné Nyitrai Ágnes
Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Vác

Kulcsszavak: összefüggés-kezelés, kritériumorientált fejlődéssegítés, mesélés, DIFER

Életünk minden egyes pillanatának alakulását összefüggések befolyásolják, így ez az elemi alapkészségünk nem csupán az iskolai tanulás eredményessége szempontjából bír jelentőséggel, hanem az egyes élethelyzetekben megélt sikereink vagy kudarcaink is jelentős mértékben függenek az összefüggések felismerésére, létrehozására, alkalmazására való képességünktől.

A 4–8 évesek összefüggés-kezelésének fejlődéssegítésére egyik korábbi programunk részeként tettünk kísérletet, a DIFER programcsomag eszközszerére építettünk. E fejlesztő kísérletben azt tapasztaltuk, hogy az összefüggések és ezek pedagógiai vonatkozásai a korábbi megközelítésekénél, a többi fejlesztett képességnél sokkal bonyolultabbak. Emiatt más fejlesztő módszerek és eszközök szükségesek, ami a fejlődéssegítés módszertanának alakulását is jelentősen befolyásolta.

Kutatásunk célja az összefüggés-kezelés fejlődéssegítésre 4–8 éves korban alkalmas módszerek kidolgozása volt. Ebben az életkorban a gyermekek többsége nagyon kedveli a mesét, a mesehallgatás fontos örömforrást jelenthet. A mesék összefüggések sokaságát tartalmazzák. Így kézenfekvőnek tűnik a mesék alkalmazási lehetőségeinek megvizsgálása a fejlődéssegítésben.

Az óvodások kedvelt mesekönyveiből és a leggyakrabban használt 1. és 2. osztályos olvasókönyvekből kiválasztott 50 rövid mese szolgált alapul a módszertan kidolgozásához. Ezekből a mesékből egy-egy központi, tartalmi összefüggést választottunk ki, és elemeztük szerveződés, bonyolultság, valamint létezési mód szerint.

A kritériumorientált fejlődéssegítés a mesélésen és a mesékről való csoportos beszélgetésen alapul, mely csak akkor lehet eredményes, ha a szándékosság figyelembe veszi a spontán fejlesztő hatásokat, melyek meghatározó alapja az élmény. A fejlesztő hatás optimálissá válásának feltétele a sokszori elmesélés, melynek során lehetővé válik a mondatismák, a szövegismák és az összefüggések tartalmi ismereteinek elsajátítása. A többszöri elmesélés után kerülhet sor a *C. Rogers* nevével fémjelzett humanisztikus pszichológia kommunikációs szemléletén alapuló csoportos, tematikus beszélgetésekre. A kidolgozott módszertani segédanyagban a véleménykérő, a kitaláló és az alkalmazó kérdések szemléltetik az összefüggés-kezelés fejlődését segítő köznyelvi kérdések típusait, segítséget adva a pedagógusoknak a tematikus beszélgetésekre való felkészüléshez.

Az előadás keretében e fejlesztő módszert mutatom be konkrét példákkal szemléltetve. Az *OTKA K 68798 keretében* zajló kontrollcsoportos fejlesztő kísérletünkben óvónők és tanítók használják a módszert. E kutatás tapasztalatai várhatóan segítik a módszer továbbfejlesztését, árnyaltabb kidolgozását. A fejlesztő kísérlet eredményeiről egy későbbi előadás keretében számolunk majd be.